

Hankintalaki uudistuu- miten se näkyy julkisissa hankinnoissa?

**Ammatikeittiöosaajat ry
23.4.2026**

Mukava tutustua!

Pauliina Karinkanta

Toimitusjohtaja, varatuomari, osakas

pauliina.karinkanta@ptcs.fi

0400 281 091

Suomen johtava julkisten hankintojen asiantuntija ja kouluttaja

Tuhansia kilpailutuksia: allianssit, ambulanssikyydit, arkkitehdit, bussilinjat, iglut, katulamput, kotihoito, koulurakennukset, lasten sijaishuolto, lento-opetus, lumen auraus, lääkärit, maatalouslomitukset, mediatoimistot, meripelastusveneet, planetariot, putkisaneeraukset, sillat, tietojärjestelmät, tunnelit ja älybussit.

Hoidamme myös yhtiö-, työ-, kilpailu- ja sopimusoikeudelliset toimeksiannot sekä oikeudenkäynnit.

Asiakkaan tarpeisiin räätälöityä palvelua.
Ripeästi ja käytännönläheisesti.

2004

PERUSTETTU

31

HENKILÖSTÖ

200

KOULUTUSTILAISUUTTA VUODESSA

200

VUODEN KOKEMUS
JULKISISTA HANKINNOISTA

Hankintalakiin ehdotetut muutokset

Aikataulu

- Hallituksen esitys hankintalain muutokseksi annettiin 5.2.2026
- Avoimia kysymyksiä:
 - Miten voimaantuloaikataulu muuttuu?
 - Laki voimaan keväällä 2026 – mahdollisimman pian
 - Pitenevätkö siirtymäajat tai tuleeko vielä muita joustoja sidosyksikköhankintoihin
 - Muuttuuko sisältö?

Taustat ja tavoitteet

- Lakimuutosehdotusten tavoitteena on:
 1. Lisätä tehokkuutta ja kustannussäästöjä julkisissa hankinnoissa
 2. Turvata laadukkaat julkiset palvelut
 3. Edistää hankintojen suunnittelua ja valmistelua (markkinakartoitus, analyysi)
 4. Varmistaa hankintojen toteuttaminen tarkoituksenmukaisina kokonaisuuksina
 5. Lisätä kilpailua ja pk-yritysten osallistumismahdollisuuksia tarjouskilpailuissa
 6. Kehittää sidosyksiköitä koskevaa sääntelyä (10% omistusosuusvaatimus)
 7. Varautua kriiseihin huomioimalla huoltovarmuus- ja turvallisuusnäkökohdat
 8. Ympäristö- ja vastuullisuusnäkökohtien huomioiminen
 9. Hankintojen valvonnan kehittäminen (KKV)

KKV: Julkisissa hankinnoissa huolestuttavan vähän kilpailua – Parempi ajoitus ja pidempi tarjousaika voi säästää rahaa

TATU LERTOLA

Etenkin lääketieteellisten tarvikkeiden ja IT-palveluiden kilpailutuksissa tarjoajia oli vähän. Myös julkisten hankintojen kustannuksista merkittävän osan muodostavissa sosiaali- ja terveyspalveluissa kilpailu oli heikkoa KKV:n tuoreen selvityksen mukaan.

Laaja selvitys valottaa julkisten hankintojen heikkoa kilpailutilannetta, jossa tehostaminen voi johtaa suuriin säästöihin.

Tutkimus: Julkisia kilpailutuksia vaivaa vakava kilpailun puute

ALL OVER PRESS

JULKAISTU 11.04.2019 03:00

MTV UUTISET - STT

Muutoksia tulossa kahteen kokonaisuuteen:

- 1. Sidosyksikköpoikkeukseen**
- 2. Hankinnan valmisteluun**

Sidosyksikköhankinnat vähimmäisomistusvaatimus

- Hankinnat hankintayksikön sidosyksiköltä (15 §)
 - Jatkossa hankintayksiköiltä edellytetään vähintään 10 % omistusosuutta sidosyksiköistään = omistajan tulee hallita vähintään 1/10 yhtiön äänimäärän tuottavista osakkeista tai vastaavasta osuudesta
 - Alle 10 % omistavien osakkaiden olemassaolo riittää poistamaan sidosyksikköstatuksen
 - Vähimmäisomistusvaatimusta sovellettaisiin kokonaisarvion perusteella ja siinä otettaisiin huomioon emoyhtiö ja sen tytär- ja osakkuusyhtiöt.
 - Tarkoituksena on lisätä kilpailua markkinoilla ja estää sidosyksiköiden omistuksen jakautumista hyvin pieniin osuuksiin
- Useamman kuin 10 omistajan sidosyksilöt joutuvat muuttamaan toimintaansa
- Luopuminen sidosyksikköasemasta?
- Osa osakkaista joutuu myymään osakkeensa?

Käänteinen sidosyksikköhankinta ja in-house sisters-poikkeukset soveltuvat jatkossa vain yhden omistajan sidosyksiköitä

- Käänteisellä sidosyksikköhankinnalla tarkoitetaan sidosyksikön tekemää hankintaa omistajaltaan.
- In house sisters -hankinnasta on kyse, kun sidosyksikkö tekee hankinnan omistajansa toiselta sidosyksiköltä.
- Hankintalain 15 §:n 6 momentti:
”Tätä lakia ei sovelleta tilanteisiin, joissa sidosyksikkö, joka on hankintayksikkö, tekee hankinnan siihen määräysvaltaa käyttävältä hankintayksiköltä tai saman hankintayksikön määräysvallassa olevalta toiselta sidosyksiköltä.”
- Epäselvyyttä on ollut siitä, ovatko nämä poikkeukset sovellettavissa myös silloin kun sidosyksiköllä on useita omistajia.
- Hankintalakiuudistuksen ehdotuksessa selvennetään, että **hankintadirektiivi ja voimassa oleva hankintalaki eivät mahdollista käänteistä sidosyksikköhankintaa tai in house sisters -hankintoja silloin kuin sidosyksiköllä on useita omistajia.**

Mitä muutoksia on siis tulossa?

- Yhtiöt, joissa osakkaita alle 10 % omistusosuudella→
- Järjestelyjä tehtävä: omistusjärjestelyt, luopuminen sidosyksikköasemasta
- Hankintalakiuudistuksesta riippumattomat muutostarpeet:
- Sidosyksiköt, jotka tehneet kilpailuttamatta ostosopimuksia sellaisten tahojen kanssa, joihin eivät käytä **määräysvaltaa** (esim. Sarastia) joutuvat kilpailuttamaan hankintansa.
- Sidosyksikköjen mahdollisuudet tehdä inhouse sisters hankintoja tai hankintoja emo yhtiöltään ovat rajalliset, selvitettävä hankintojen lainmukaisuus

Siirtymäsäännös (174 §) 1/2

- Sidosyksikön vähimmäisomistusosuutta koskevaa säännöstä sovellettaisiin 1. päivästä heinäkuuta 2027.
- Lain voimaantulon jälkeen 15 §:n vastaiset, hankintayksikön ja sidosyksikön väliset sopimukset tulisi irtisanoa päättymään 30.6.2027. Myöskään uusia sopimuksia ei tulisi tehdä ehdotetun siirtymäajan jälkeen.
- Kun sidosyksikköasemaa ei enää ole, tulee sopimus hankintasäännösten piiriin. Sopimusmuutosta koskevia sääntöjä ei voida soveltaa. Sopimuskumppanuuden jatkaminen edellyttää tarjouskilpailuun perustuvan uuden sopimuksen tekoa (EUTI C-719/20 *Comune di Lerici*).
- Siirtymäajan päätyttyä voimassa olevia sopimuksia, jotka eivät täytä 15 §:ssä säädettyjä sidosyksiköhankintoja koskevia edellytyksiä, arvioidaan suorahankintoja koskevien 40 ja 41 §:n perusteella.

Hankinnan valmistelu, markkinavuoropuhelu ja näihin liittyvät lakimuutokset

**Mitä erilaisia tapoja vuoropuheluun on?
Kevyt vs. kattava markkinavuoropuhelu?
Mihin poikkeuksiin markkinakartoituksen käyminen oikeuttaa?**

”

Markkinavuoropuhelun lisääminen

Hankinnan valmistelu: Markkinakartoitus 65 §

- **Huolellisesti** ja **tarkoituksenmukaisella tavalla** toteutettu markkinakartoitus huomioidaan mm.
 1. hankintojen jakamista,
 2. tarjouskilpailun uusimista, ja
 3. analyysityökalujen käyttöä koskevien velvoitteiden täyttämässä
- Markkinakartoitus tehtävä hankinnan laatu, laajuus ja vaativuus huomioon ottaen riittävällä tavalla
 - Sovelletaan myös kansallisissa ja sote- ja erityispalveluhankinnoissa, ellei hankintayksikkö ole ilmoittanut toisin hankinta-asiakirjoissa – poikkeaminen kuvattava yksiselitteisesti

Ehdotus:

- Mikäli hankinnan ennakoitu arvonlisäveroton kokonaisarvo ylittää **10 miljoonaa euroa, tulee hankintayksikön** tehdä markkinakartoitus tai arvioida hankinnan eri toteutusvaihtoehtoja osana hankinnan suunnittelua.
- Markkinakartoitus ei saa johtaa tietyn toimittajan suosimiseen tai muutoin kilpailun vääristymiseen tai 3 §:n periaatteiden vastaiseen menettelyyn.

Markkinakartoituksen tavoitteet

- *Markkinakartoituksen tavoitteena olisi varmistua siitä, ettei hankintailmoituksessa olisi sellaisia **ei-välttämättömiä kriteereitä tai vaatimuksia, jotka tarpeettomasti rajaisivat kilpailua kyseisessä hankinnassa.***
- *Hankinnan ennakoidun arvon ollessa merkittävä tai hankintayksikön ollessa yhteishankintayksikkö, tulisi markkinakartoituksessa erityisesti kartoittaa pienten ja keskisuurten yritysten osallistumisedellytykset hankinnan toteuttamisessa. Markkinakartoitukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi hankintayksikön tulisi kiinnittää erityistä huomiota kartoituksen toteutusajankohtaan*

Markkinakartoituksen toteutustavasta

- *Markkinakartoituksen toteutustapaa ei olisi säännelty ja se voitaisiin toteuttaa eri keinoin, esimerkiksi vapaamuotoisin keskusteluin, hyödyntämällä erilaisia työkaluja tai julkaisemalla tietopyyntöjä.*
- *Hankintayksikön tulisi toteuttaa markkinakartoitus hankinnan laatu, laajuus ja vaativuus huomioon ottaen riittäväällä tavalla. Hankintayksikkö voisi myös lähettää tulevaa hankintaa koskevan tarjouspyyntöluonnoksen tai sen keskeiset ehdot ennakoilmoituksen perusteella kiinnostuksensa osoittaneille yrityksille etukäteen kommentoitavaksi, tai julkaista luonnoksen ja kommentointipyynnön verkkosivuillaan.*

Markkinakartoituksen mallit

**Kevyt
markkinakartoitus
(Pikajuoksu)**

1 viikko – 1 kk

**Kattava
markkinakartoitus
(Juoksulenkki)**

2-4 kk

**Analysoiva
markkinakartoitus
(Maraton)**

5-9 kk

”

*Hankinnan jakaminen osiin – uusi
valitusmahdollisuus*

Hankintasopimuksen jakaminen osiin (75 §)

- Jatkossa **EU-kynnysarvon ylittävässä** hankinnoissa lähtökohtana on, että hankintasopimus tulee jakaa osiin.
- Tarkoituksena on lisätä kilpailua ja edistää pk-yritysten mahdollisuuksia osallistua tarjouskilpailuun.
- Tarkoittaa käytännössä, että hankinta jaetaan erillisiin osa-alueisiin tai erillisiksi tarjouspyynnöiksi.
- Hankinnan jakamisvelvollisuuden täyttää myös se, että:
 - valitaan kaksi tai useampi toimittaja puitejärjestelyyn, tai
 - perustetaan dynaaminen hankintajärjestelmä

Milloin voidaan poiketa osiin jakamisesta?

- Jakamisvelvoite ei koske puitejärjestelyn sisällä tehtäviä minikilpailutettavia hankintoja
- Hankintaa ei tarvitse jakaa osiin:
 1. Jos hankinnan tai hankintamenettelyn luonne, laajuus, toteuttamistapa, hankintakokonaisuuden hallittavuus ja kokonaisvastuu, tai jakamiseen liittyvät riskit eivät perustellusta syystä mahdollista hankinnan jakamista
 2. Tarve koordinoida osien eri sopimuskumppaneita voisi vaarantaa sopimuksen asianmukaisen toteuttamisen
 3. Jos tavoitteena olisi saada hankintojen keskittämällä volyyymihyötyjä tai houkutella tarjoajiksi suurempia yrityksiä tai ulkomaisia tarjoajia
 4. Jos jakaminen lisäisi merkittävästi hankintayksikön tai toimittajan hallintokustannuksia tai johtaisi kustannusten jatkuvaan kasvuun
- Jakamatta jättämisen tulee perustua **markkinakartoitukseen** tai muuhun hankinnan **toteutustapaa ja sen kustannustehokkuutta** koskevaan **selvitykseen**

Päätöksen perustelu, valitusoikeus ja säännöksen voimaantulo

- Jakamatta jättäminen perusteltava hankinta-asiakirjoissa, -päätöksessä tai –menettelyä koskevassa kertomuksessa (124 §).
- Päätöksestä voi valittaa MAO:een (146 §)
 - Ei voi kuitenkaan valittaa siitä, kuinka hankintayksikkö on 124 §:ssä kuvannut hankinnan valmistelun toteutuksen
- Siirtymäaika: Sovelletaan 1.7.2026 alkaen.

”

*Milloin kilpailutus on uusittava, jos
saadaan vain yksi tarjous?*

Hankintamenettelyn keskeyttäminen ja kilpailutuksen uusimisvelvoite (125 §)

- Hankintamenettely tulee keskeyttää ja kilpailutus uusia, jos **avoimessa menettelyssä** saatu vain yksi tarjouspyynnön mukainen tarjous
 - Voi kannustaa muiden kuin avoimen menettelyn käyttämiseen
- Keskeytys- ja uusintavelvollisuus **vain yhden kerran**
- Kilpailutuksen uusimisvelvoitteen laiminlyönnistä voi valittaa MAO:een
- Kilpailutuksen uusimisesta voi poiketa, jos:
 - HY osoittaa kartoittaneensa markkinoiden tarjontaa **riittävästi** hankinnan kohde ja laajuus huomioiden
 - HY kuulemisen JA näkemysten huomioon ottamisesta huolimatta saisi vain yhden tarjouksen
 - HY tehnyt **toteutustavan analyysin**, jossa on arvioitu hankinnan toteuttamista tarkoituksenmukaisina kokonaisuuksina

Hankintamenettelyn keskeyttäminen ja kilpailutuksen uusimisvelvoite (125 §)

- Hankinnan uudelleen kilpailuttamisesta voitaisiin poiketa vain *erityisen painavasta* syystä.
 - Esimerkiksi, kun hankinnan kohde on niin vaativa tai luonteeltaan tai kooltaan muutoin sellainen, että kyseistä tarjontaa on vain hyvin rajoitetusti.
 - Ei kuitenkaan saa keinotekoisesti rajoittaa
- Ei tarvitse uusia, jos on saatu useita tarjouksia useammalta tarjoajalta, mutta jäljelle jää vain yksi tarjouspyynnön mukainen tarjous
- Sovelletaan 1.7.2026 alkaen.

”

*Muut kirjaukset:
Huoltovarmuus, hankinnasta
ilmoittaminen, sopimusmuutokset*

Muut kirjaukset 1 Huoltovarmuus

- Lain tavoitteet (2 §)
 - Jatkossa myös ekologiset, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestävät hankinnat sekä huoltovarmuuden ja turvallisuusnäkökohtien toteutuminen
 - Suunnitelmallisuuden ja kustannustehokkuuden korostaminen
- Hankinnan kohteen kuvaus (71 §)
 - Hankintayksikkö voi hankinnan kohdetta kuvaavissa määritelmässä asettaa turvallisuutta ja varautumista koskevia ehtoja, joilla voidaan varmistaa hankittavan tuotteen, palvelun tai urakan tarjouspyynnössä edellytetty saatavuus, toimivuus ja häiriötön käyttö hankinnan kohteen koko elinkaaren ajan. **Pohdintaa: saattaisiko soveltua elintarvikehankintoihin?**
 - Varautumiseen liittyvät hankinnat voidaan kilpailuttaa ennakolta ehdolla, jonka mukaan tavarat, palvelut tai urakat hankintaan vain, jos tarjouspyyntöasiakirjoissa määritelty kriisi- tai vastaava tilanne uhkaa tai vallitsee.

Huoltovarmuus

*Hankintayksikkö voisi asettaa varautumisen ja huoltovarmuuden turvaamiseksi sellaisia ehtoja, jotka liittyvät esimerkiksi hankinnan kohteena olevan tavaran alkuperän turvallisuusperusteiseen riskiin (niin sanotut korkeariskiset tuotteet), palvelun maantieteelliseen sijaintiin, **pitkistä logistiikkaketjuista aiheutuvaan epävarmuuteen** tai tietojärjestelmiä koskevaan kyberturvallisuuteen.*

Tarjoajaa voitaisiin edellyttää todentamaan kykynsä täyttää nämä vaatimukset koko hankinnan elinkaaren ajan.

*Huoltovarmuutta koskevana vaatimuksena voisi olla esimerkiksi, että tarjoaja pystyy osoittamaan, että se kykenee **toimitusketjun rakenteen ja sijainnin puolesta** noudattamaan hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä esitettyjä huoltovarmuutta tai turvallisuutta koskevia vaatimuksia, sekä tarjoajan sitoumus, että mahdolliset muutokset toimitusketjussa sopimuksen toteuttamisen aikana eivät haittaa näiden vaatimusten noudattamista.*

Muut kirjaukset 2 Hankinnasta ilmoittaminen

- Kansallisesta hankinnasta ilmoittaminen (101 §)
 - Kansallisista hankinnoista on ilmoitettava suomeksi, ruotsiksi tai *molemmilla* kielillä. Myös muut kieliversiot lisämahdollisuutena. Oikeusvoimainen versio mainittava.
 - **Kansallisesta hankinnasta julkaistava jälki-ilmoitus** (30 pv)
- **Suorahankinnasta jälki-ilmoittaminen pakolliseksi**
 - Tavoitteena kilpailun lisäämisen ohella hankintoja koskevan tietovarannon saaminen kattavaksi ilman erillisiä pyyntöjä

Sopimusmuutokset (136 §) mahdollisia myös kansallisissa hankinnoissa

- Sopimusmuutos mahdollinen myös kansalliset kynnsarvot ylittävissä hankinnoissa
- Perusteltua ottaa sopimusmuutoksista johtuva uudelleenkilpailuttamisvelvoite ja sen poikkeussäännöt käyttöön myös kansallisissa hankinnoissa, sillä ei ole tarkoituksenmukaista, että sääntely olisi tiukempaa hankinnan ennakoitulta arvolta edullisempien hankintojen kohdalla.

”

Oikeussuoja ja muutoksenhaku

Oikeussuoja ja muutoksenhaku

- Kilpailu- ja kuluttajaviraston esitys markkinaoikeudelle (141 §)
 - KKV:n valvontaoikeus laajenee myös kansallisen kynnsarvon ylittäviä rakennusurakoita koskeviin suoraankintoihin
 - Se, että hankintayksikkö ei ole tahallisesti toiminut hankintalain vastaisesti, ei estä seuraamuksen esittämistä.
 - 154 § (Markkinaoikeuden määräämät seuraamukset) 3. momentti: MAO voisi määrätä tehottomuusseuraamuksen, seuraamusmaksun taikka lyhentää hankintasopimuksen sopimuskautta myös kansalliset kynnsarvot ylittävissä rakennusurakoissa.
- Muutoksenhaun vaikutus hankintasopimuksen tekemiseen (150 §)
 - Kielto tehdä sopimus EU-kynnsarvon ylittävissä hankinnoissa hankintasopimuksissa, mikäli valitus tehty markkinaoikeuteen
 - Muutos koskee dynaamisen puitejärjestelyn sisällä tehtäviä hankintoja, joissa ei ole pakko noudattaa odotusaikaa

Muutokset

Jälki-ilmoitus kansallisiin hankintoihin

Jälki-ilmoitus suorahankinnasta

Markkinavuoropuhelu, jos
- 10 m€
-poikkeusten soveltuminen

EU-hankinnan osiin jakaminen

KKV:n valvonta myös rakennusurakoihin

Hankintamallin selvittäminen yli 10 m€

Sote-luku poistetaan

Huoltovarmuus

Rikosrekisteriotekäytäntö, toimittaja ja alihankkijat

Törkeät kirjanpito- ja ympäristörikkokset pakollisiksi poissulkemisperusteiksi

Kilpailutuksen uusimisvelvoite 1 tarjous

Sidosyksikön vähimmäisomistusvaatimus

Kiitos!

etunimi.sukunimi@ptcs.fi

www.ptcs.fi

info@ptcs.fi

fi.linkedin.com/company/ptcservices-ltd